

MÉCSVILÁG

A SÁROSPATAKI NÉPFŐISKOLA TÖRTÉNELMI SZEKCIÓJÁNAK ALKALMI KIADVÁNYA
VII. ÉVFOLYAM , KÜLÖNSZÁM, 1993. JÚLIUS 15.
Szerkesztette: Lovas János Tibor

BENDA KÁLMÁN: KELET-KÖZÉP-EURÓPA FOGALMA

Az első (bevezető) előadás témája a fogalom tisztázása volt, ami a témavezető Mécsvilág-beli cikke után sem tűnt feleslegesnek. Egyrészt megismételte Bolvári-Takács Gábor érvényes definícióit, másrészt méginkább világossá tette, hogy milyen ideológia rejlik a fogalom használata, alkalmazása mögött. Az utóbbi 40 év hivatalos történetírása által megkövetelt Közép-Kelet-Európa elnevezés azt a tényt vetíti vissza a történelmi múltba (történész módszerként megengedhetetlenül), ami Jalta (1945) következménye volt. Sztálin ugyanis próbálta végképp felosztani Európát, s elvárta a szaktörténészeketől, hogy csak Kelet- és Nyugat-Európáról beszéljenek. Legfeljebb csak árnyalataiban érzékeltetve, hogy Közép-Kelet-Európa azért mégiscsak más, mint Kelet-Európa. A 70-es évek magyar történetírásában azonban mindinkább tért nyert az előadás címében jelzett fogalom (Kelet-Közép-Európa), ami explicite tagadja Európa kettéosztottságát, hiszen nyelvileg is minimum Nyugat-, Közép-, és Kelet-Európát feltételez. Ugyanakkor elismeri a fejlődés, a történelmi múlt okán a jelzett terület régióit, tekintve keletebbi (elmaradottabb) vonásait.

Benda Kálmán fölényes eleganciával mutatott rá a bírált fogalom zavarosságaira, hiszen földrajzi értelemben irreleváns (ti.: nem a térségünkben van Európa geográfiai közepe, hanem Ukrajnában, ami viszont régiókat tekintve egyértelműen Kelet-Európa), másrészt felhívta a figyelmünket arra, hogy a "közép" és a "centrum" értelme a magyar nyelvben összekeverhető, ami azt sugallná, hogy Közép-Európa a történelmi fejlődés kitüntetett (centrális) régiója.

Előadása másik részében a magyar nemzeti múlt, az ezerszáz éves államiság európai, nyugati típusú, latin műveltségű jellegét bizonyította a nemzeti büszkeség nem csekély felhangjaival, ami a kilátástalannak tűnő európai csatlakozásunk szempontjából hitet adni, optimizmust meríteni volt hivatott.

Szolnoki Tibor
vitavezető

BENDA KÁLMÁN: KELET-KÖZÉP-EURÓPA VAGY KÖZÉP-KELET-EURÓPA?

A 2. világháborúval Európát kettéosztották: létrejött egy keleti rész a Szovjetunió fennhatóságával, a másik rész Nyugat-Európa.

Annak megítélése, hogy Magyarország és a környező területek hová tartoznak Európán belül, a történelem folyamán mindig változott.

A művelődést az egyházak határozták meg már régóta. A 9. században két egyház volt Európában: a bizánci, ortodox vagy keleti egyház és a nyugati vagy római egyház. A Kárpát-medence közepén húzódott az a képzeletbeli határvonal, ami a két egyházat választotta el egymástól. Magyarország pont ezen a területen terül el. I. (Szent) István a nyugati kereszténységet választotta, az viszont, hogy ezt tudatos döntés volt, nem bizonyított. István halála után az Ajtony-féle lázadás kitörésére került sor. Ajtony már (egyes feltevések szerint) keresztény volt, igaz, hogy a keleti kereszténységet vette fel. Ebből viszont következik, hogy Ajtony nem a pogányságért, hanem a keleti kereszténységért harcolt. Ez az állítás azonban még nem nyert bizonyítást, mert ebben az időben még nem volt jelentősebb különbség a két egyház között.

Mivel Magyarország határvidék volt, ezért mind a keleti, mind a nyugati kultúra egyaránt hatott rá. Míg keletre nem jutottak el a nagy irányzatok, addig Magyarországra hatott a humanizmus, a reneszánsz művészete és a reformáció is.

Jelentős különbségek voltak Kelet és Nyugat között.

1. Eltérő volt a társadalmi berendezkedés. A keleti egy megmerevedett rendszer volt, egyik társadalmi szintről a másikra nem lehetett átjutni. A nyugati ezzel szemben nem volt merev rendszer, jobbágy származású is felemelkedhetett, akár még püspök is lehetett belőle (pl. Bakócz Tamás, aki még a pápai címre is pályázott.)

2. Eltérő volt a kultúra és a nyelv is. Keleten nem érvényesült a latin, ószláv nyelv volt a használatos és a cirillbetűs írás. A tudomány nyelve a görög, szemben a nyugati területeken, ahol latin nyelv és kultúra volt a domináló.

Magyarország történelme lényegében nyugati kultúrában ment végbe. Az ország mindig törekedett arra, hogy mindkét kultúrával a baráti viszonyt fenntartsa. Ezért létesített dinasztikus kapcsolatokat pl. kijevei, bizánci, francia uralkodókkal egyaránt. (pl. III. Béla felesége francia származású volt.)

Közép-Európa államai: Ausztria, Csehország, Lengyelország és Magyarország. Az ortodox népek nem sorolhatók bele ebbe a csoportba. A Közép-Európa név geográfiaileg és történeti szempontból más területeket takar.

Az európai kultúra lépcsőzetes. Ezek az országok Nyugat-Európa-hoz képest mindig néhány lépés hátrányban voltak.

Sajnos ez a hátrány behozhatatlan egyenlőre.

NÉMETORSZÁG, A MONARCHIA ÉS A BALKÁNI ORSZÁGOK 1848-1914

Heiszler Vilmos előadásán elsőként az integráció és dezintegráció kérdése merült fel. 1848-ban Németország 39 kis állam konföderációja, a Monarchia integrált különböző kultúrájú területeket foglal magába, a Balkán pedig egy egységes állam része.

Németország 1871-ben nemzeti egységállammá fejlődik, a Monarchia 1918-ra széthullik, 1915-20 között a Balkán sok kis nemzetállammá bomlik. Az ok: a nacionalizmus. Heiszler professzor ezek után korszakolta az 1848-1914 közötti időszakot. Öt korszakra bontotta:

- a forradalmi időkorszakra
- a reakciós időkorszakra
- az egységesülés időkorszakára
- a konszolidáció időkorszakára
- és az imperializmus időkorszakára.

Az I. korszakban mind Németországban, mind a Monarchiában 1848-49-re tehető a forradalmak időkorszaka. A Monarchiában a nemzetiségi kérdés, Németországban a nagynémet program volt a kiváltó ok. A Balkánon, ebben az időben, csak a Havasalföldön voltak forradalmi mozgólódások. A Moldvával való egyesítés miatt. 1849 tavaszán volt még egy kisméretű program (IV. Vilmosnak ajánlják a koronát).

A II. korszakban, a reakció idején, a Habsburg Birodalomban a neoabszolutizmus hódít teret. Magyarország rendi különállását megszüntetik. 1850-1867 között zajlott le a Balkánon a reakciós időkorszak. 1853-ban Oroszország megtámadta Törökországot. Az oroszok nem kapták meg az osztrák segítséget, sőt még Anglia és Franciaország is a törökök mellé állt. Úgy gondolták, meg kell állítani az orosz terjeszkedést. Végül Ausztria is szembe fordult az oroszokkal.

A III. korszakban 1858-67/71 között, Németországban Bismarck létrehozta a nemzet egységét. Ebben Ausztria és Franciaország akadályozta. Schleswiget Dánia be akarta kebelezni, de Bismarck ezt nem engedte, végül is a közös irányítás mellett döntöttek, de ebből is vita támadt, így tört ki a porosz-osztrák háború. 1859-ben Solferinónál az osztrák vereség a piemonti olaszoktól megindította az olasz egység kialakulását. Ez a korszak tartalmazza az 1867-es Magyar-Osztrák kegyezést és az 1868-as Horvát-Magyar kegyezést is. Önálló Magyarországnak sem esélye, sem értelme nincsen. A horvátok pedig, a többi nemzetiséggel szemben, megkapják jogaikat. Bismarck elcsatolta Lotharingiát Franciaországtól; kifizette Lajos (bajor) király adósságát, cserébe Vilmosnak a kezébe került a német korona. Tehát érdekes módon Franciaországban kiáltják ki a Német Császárságot. 1871-ben Ausztriában meghiúsul a cseh kegyezés. Ferenc József fél a német bekebelezéstől.

A Balkánon a III. korszak 1867-1886 közötti időkorszakra tehető. 1859-ben a két román fejedelem egységül, létrejön Románia. 1877-ben Oroszország, mint a keresztények támogatója hadat üzen a törököknek. 1878-ban megszületik a Stefanó-i béke. Létrejött a Nagy Bulgária, Bulgáriából és Macedóniából. Azonban Macedonia, Gróf Andrássy Gyula közbenjárásával, török uralom alá kerül vissza. 1886-ban tört ki Ruméliában egy felkelés. Következménye az lett: Bolgár fejedelemséggel egységült.

Heiszler Vilmos az utolsó két korszakot - idő hiányában - összesűríttette. Elmondta, hogy 1890-ben II. Vilmos lemondatta Bismarckot. Beszélt arról, hogy 1908-ban, hogy lett Törökország Monarchia. Továbbá beszélt a szerbek sérelmeiről (leginkább Bosznia-Hercegovináról), valamint a vámháborúról és a végén az 1912-es I. Balkán háborúról is szólt pár szót.

Ezzel megalapozta a következő témát, az I. világháború hatásait.

AZ IMPERIALISTA VILÁGHÁBORÚ KIROBBANÁSA

A századfordulón befejeződik a vezető tőkés hatalmak között a világ területének felosztása, s megkezdődik az első világháborúhoz vezető harc az imperialista hatalmak (és a politikájuk mögött álló monopóliumok) között a gyarmatok, a befolyási övezetek újrafelosztásáért.

A régi gyarmattartó hatalmak, Anglia és Franciaország mellett újabb igénylők jelennek meg: Németország, Japán, Olaszország. Nem maradt ki az újabb területszerzésből a feudális maradványokkal terhes Ausztria-Magyarország és a cári Oroszország kormánya sem.

Az első világháború évtizedek óta készülődött. Miután Németország egységes lett, Oroszország sértve érezte magát, úgy érezte, ki van szorítva Európából. Hamarosan elkezdődött az orosz-japán háború és nem kis meglepetésre az oroszok vereséget is szenvedtek.

1912-13-ban bekövetkezett a balkán háború. A kis balkáni államok nagy győzelmet arattak a törökök fölött. Ez a siker felbátorította a balkáni államokat és mitöbb, Oroszország is ezeket támogatta.

A háború kirobbanásának "fő" oka a Ferenc Ferdinánd ellen elkövetett sarajevói merénylet.

1914-ben Ferenc Ferdinánd trónörökös és felesége bosznia-hercegovinai hadgyakorlatra utazott. A főhercegi pár ünnepélyes fogadtatása 1914. június 28-án Sarajevóban véres tragédiával végződött. Ferenc Ferdinándot egy diák agyonlőtte. Megölése egy provokáló akció volt. Persze ettől még a világháború kitörése elkerülhetetlen volt, de a szerbek szövetségeseitől is nagy biztatást kaptak. Az angolok nemigen akarták ezt a háborút, ellenben az oroszok és a németek igen.

A háború kitörésekor nem gondolta volna senki, hogy ez egy négy és fél éves háború lesz. Sokan biztosra vették, hogy ez egy három, négy hónapos háború lesz, ennyi idő elegendő a problémák elrendezéséhez.

Kovács Zoltán

A NEMZETI ÖNRENDELKEZÉS LÉTREJÖTTE AZ I. VILÁGHÁBORÚ UTÁN KELET-KÖZÉP-EURÓPA ÁLLAMAIBAN

Az I. világháború kirobbantására az ürügyet a sarajevói merénylet, Ferenc Ferdinánd halála szolgáltatta. Az ok ennél sokkal összetettebb volt, s nagy szerepet játszott benne a kapitalizmus legfelsőbb foka: az imperializmus.

A háború egyik fő felelőse Oroszország; amellett, hogy célja volt vele a Balkán felszabadítása, saját vazallusaként próbálta létrehozni az egységes Lengyelországot, s Németországgal szembeni ellenérzése is okai között szerepelt. Lengyelország egységesítését a többi nagyhatalom is kitűzte céljául, s mind úgy tervezte: ő fogja uralni a leendő lengyel államot.

Európa országaiban különféleképpen zajlott a háború, s a következményei is területenként változtak. A világ rájött, hogy mindenütt nemzeti önrendelkezésre van szükség. Lengyelországban a lengyelek és ukránok között fennálló halálos ellentét akadályozta létrejöttét. A nagyhatalmak a lengyeleket segítették s az ukránok nemzeti öntudatát igyekeztek letörni.

A lengyel nép hallani sem akart egy független Ukrajnáról, mely végül csak a szovjet vezetés alatt valósult meg.

Romániában nem igazán sikerült a nemzeti egység megvalósítása. A románok falvakban laktak, míg a városokban nagyrészt magyarok és németek éltek. A nemzeti önrendelkezés érdekében a románok a falvakból a városokba költöztek, s ennek a következménye a városok elfalusiasodása lett. Ebből a helyzetből pedig csak a gazdasági lemaradáshoz vezetett az út.

A nemzeti egység Magyarországon és Ausztriában jött létre leginkább. A Magyarországon élők 90 %-a magyar volt, s a fennmaradó kisebbség nem követelt magának nemzeti jogokat. Óriási probléma volt viszont az, hogy a trianoni béke következtében megmaradt kis Magyarországra a magyarok 2/3-a került, s a többiek a leszakított részekkel együtt más országokhoz (Ausztriához, Jugoszláviához, Romániához) csapódtak.

KÖZÉP-KELET-EURÓPAI ÁLLAMFÉRFIAK

Benes, Eduard (1884-1948): cseh politikus. Az első világháború idején csatlakozott Masarykhoz, akivel erőteljes propagandát folytatott a Habsburg-birodalom ellen, majd - 1916-tól - a Csehszlovák Köztársaság megeremtése érdekében. Az első világháború után az új csehszlovák állam külügyminisztere 1935-ig, majd miniszterelnök. Kezdeményezésére jött létre - nem kis mértékben épp Magyarország ellen - a "kisantant" (Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia hármasszövetsége). A német megszállás elől Angliába emigrált. Londonban emigráns kormányt hozott létre, melyet a szövetségesek elismertek. Csehszlovákia felszabadítása után ismét köztársasági elnökké választották. 1948 júniusában lemondott.

Karagyorgyevics-ház (XIX-XX. sz.): szerbiai, később jugoszláviai fejedelmi, illetve királyi dinasztia. Alapítója a paraszti származású Kara Gyorgye, aki az 1804-13. évi törökellenes szerb fölkelés vezetőjeként felszabadította Szerbia csaknem egész területét. A dinasztia XIX. századi legismertebb tagja Sándor, 1842-től 1858-ig szerb fejedelem, akit osztrákbarát politikája miatt elűztek trónjáról. Fia, Péter 1903-tól Szerbia királyaként uralkodott. Őt II. Sándor és az 1945-ig uralkodó II. Péter követték a szerb trónon.

Masaryk, Tomas Garrigue (1850-1937): cseh polgári politikus és filozófus, egyetemi tanár, köztársasági elnök. 1882 és 1914 között a prágai cseh nyelvű egyetemen tanított. Az I. világháború kitörését követően Franciaországba emigrált, ahol 1915-ben megalakította a Cseh Nemzeti Tanácsot. 1918-ban az új Csehszlovákia köztársasági elnökévé választották. Külpolitikáját a francia orientáció, belpolitikáját a polgári demokrácia védelme jellemezte.

Obrenovics-ház (XIX.-XX. sz.): szerb fejedelem és királyi dinasztia. Alapítója Milos (1780-1860) jómódú paraszt fia volt. Részt vett az 1804. évi törökellenes szerb felkelésben, majd 1815-ben az újabb felkelés élére állt, megölte Kara Gyorgyét, s 1820-ban a török kormány elismerte őt autonóm fejedelemnek. Fiai szerb fejedelmek voltak. A dinasztia utolsó tagja Sándor, 1889-től 1903-ig királyként uralkodott.

Hohenzollern Károly (1839-1914): 1866-tól fejedelem; 1881-1914 között Románia első királya. Cuza fejedelem detronizálása után került hatalomra. Részt vett az 1877-79. évi orosz-török háborúban Oroszország oldalán, s a győzelem eredményeként Románia önálló királysággá vált. Konzervatív

belpolitikát folytatott, külpolitikájában a németbarátság dominált. 1883-ban csatlakozott a hármasszövetséghez.

Pilsudski, Jozef (1867-1935): lengyel marsall és államférfi, a független Lengyelország megeremtője. A lengyel Szocialista Párt számára katonai és félkatonai alakulatokat szervezett, amelyek az I. világháborúban Németország oldalán a cári Oroszország ellen harcoltak. 1918 és 1922 között az újonnan megalakult Lengyelország diktátora és a lengyel hadsereg főparancsnoka. 1923-ban visszavonult a politikai élettől, de 1926-ban katonai puccsot hajtott végre osztágaival, és ettől kezdve haláláig hadügyminiszterként és a lengyel hadsereg főfelügyelőjeként (közben miniszterelnök is) a lengyel politika tényleges irányítója maradt.

Nagy Szabolcs
történeti szekció

A JUGOSZLÁV VÁLSÁG ANATÓMIÁJA

1944 és 1946 között a megújult Jugoszlávia is a szövetségi köztársasági formát választotta állami berendezkedésűl - hasonlóan Szovjetunióhoz és Csehszlovákiához. Ha a túlsúlyban lévő népcsoportok szempontjából megvizsgáljuk e három országot, meg kell állapítani, hogy Szovjetunióhoz és Csehszlovákiához képest a jugoszláviai domináns népcsoport - a szerbek - mind az összlakosságon belüli számarányuk, mind a gazdasági és szellemi életben betöltött szerepük szerint jelentéktelenek. Jelentős túlsúlyuk volt viszont a politikai vezetésben, a hadseregben és a rendőrség soraiban.

KOSOVO - A SZÉTHULLÁS KEZDETE

Az albánok függetlenség utáni vágya és az a törekvése, hogy Európa egyik utolsó félgymarmatát felszámolják, Kosovót a felbomlási folyamat katalizátórává tette, s ez a folyamat végül is Jugoszlávia összeomlásához vezetett. Az albánok kései nemzeti öntudatra ébredése Jugoszlávia három vezető délszláv nemzetisége között is feszültségeket robbantott ki. A szerbek azt követelték, hogy a szlovénok is vessenek be rendőroket Kosovóban. A szlovén vezetés azonban felismerte, hogy ez az erőszakos politika veszélyezteteti Jugoszlávia Európa felé nyitását (pl. hogy felvegyék az Európa Tanácsba, illetve, hogy Közös Piac társult országa lehessen). Így visszarendelték Kosovóból a szlovén rendőroket és segélyszállítmányokat küldtek a tüntető albán bányászoknak. Erre Szerbia dühödött szlovénellenes kapmányba kezdett, valamint gazdasági retorziókat vezetett be, s így jelentős károkat okozott Szlovéniának. A szerb-szlovén konfliktus megfertőzte a szerb-horvát viszonyt is. Noha mindhárom népcsoport változásokat követelt 1981 után, a szerbek sorra megvétőzték a szlovén és horvát javaslatokat. (Ezt az tette lehetővé, hogy Szerbia nemcsak a saját kvótáit használta, hanem a Kosovót és a Vajdaságot megillető kvótákat is, ráadásul maga mögött tudhatta Montenegró támogatását).

A 2. JUGOSZLÁVIA SZERKEZETI MODELLJE

A kommunista vezeték semmiféle tapasztalattal nem rendelkezett a nyugati típusú föderaliztikus berendezkedés terén. Úgy gondolták, hogy a kommunista forradalom megold magától minden nemzetiségi problémát Jugoszláviában. Ezért nem került sor konfliktust megelőző és kezelő eljárások kidolgozására.

Kosovó újrabeolvasztása erőszakos katonai úton történt. A háború idején megalakult Szandzsák területét felosztották Szerbia és Montenegró között. Tito úgy biztosította magának az új bürokrácia támogatását, hogy mindegyik tagköztársaságnak bizonyos előnyöket nyújtott. A szláv macedónokat ekkor ismerték el először, mint nemzetiséget. Macedónia megkapta a szövetségi státuszt is. Szlovéniának teljes jogú szövetségi egységet bizosított. Horvátország ugyan elvesztette önálló államiségát, de megkapta nyugaton Isztria nagy részét és Dalmácia fontos területeit. Bosznia-Hercegovina megkapta a szövetségi státuszt, egy kijáratot Adriához és később a boszniai muzulmánok azonos rangot kaptak Jugoszlávia öt szláv nemzetiségével. Montenegró jutott a legnagyobb területi, népességi és gazdasági előnyökhöz.

A központosított rendszer három alappillére: a hadsereg, a politikai rendőrség és a párt. Amikor a titói rendszer fő támaszai megintgtek és a demokratizálódási folyamat lehetővé tette a nemzeti érdekek és problémák felszínre kerülését, akkor egy jól megfontolt és összehangolt együttműködésre lett volna szükség. E helyett a tagköztársaságok szakminisztereinek rendszeresen összeülő konferenciái többnyire eredménytelenül végződtek, hiszen a szerbek vezette politikai tömb minden komoly politikai reformot megghiúsított. Az utolsó pártkongresszusról a leszavazott szlovén küldöttek tüntető módon távoztak. Néhány hónap elteltével összeomlott a szövetségi alkotmányos rend, 1991-ben pedig Szlovénia és Horvátország kikiáltotta függetlenségét. 1990-ben Jugoszláviának még megvolt az a lehetősége - ha szuverén tagköztársaságok szövetségévé alakul -, hogy fenmaradjon. A Nyugat ott követett el óriási hibát, hogy nem támogatta a konföderációs javaslatot addig, amíg annak megvalósítására lehetőség nyílt volna.

SZERBIA HARCA AZ EGYEDURALOMÉRT

A szerb politikusok és jogi szakértők sohasem fogadták el azt az elvet, miszerint Jugoszlávia a nemzetiségek egyenlőségén, nyelvek egyenjogúságán és kölcsönös támogatáson alapul, ami minden szövetség elengedhetetlen kritériuma. Továbbra is azt vallották, hogy Jugoszlávia lényegében egységes állam, azaz egy megnagyobbított Szerbia. A szerb vezetőség ragaszkodott ahhoz, hogy a más szövetségi területeken élő etnikai kisebbségben élő szerbek is ugyanazt az egyenlőségi státuszt élvezhessék, mint ami más, többségi nemzeteket megillet. Követelték még, hogy minden szerb egy országban élhessen, ugyanakkor elvitaták ugyanennek az elvnek az érvényességét a nem szerbeiktől. A szerb vezetés azt követeli, hogy Jugoszláviát újra központosítsák, a szövetségi elnök legyen még erősebb és különleges jogkörrel ellátott. Ezt a posztot nyilvánvalóan Szlobodan Milosevicnek szánták.

A köztársaságok elnökeinek egy sor konferenciája sem volt képes arra, hogy a konföderációnak egy életképes formáját létrehozza és elfogadtassa. Az összeütközés tehát elkerülhetetlen volt. 1991 nyarán különvált a négy

köztársaság: Szlovénia, Horvátország, Macedónia, Bosznia-Hercegovina. 1992. április 27-én pedig feloszlatták a "Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaságot".

A Horvátországban és Bosznia-Hercegovinában zajló véres háború végül meggyorsította Szlovénia, Horvátország és Bosznia-Hercegovina nemzetközi elismerésének folyamatát. 1992. április 22-én Szerbia és Montenegró megalakították a harmadik Jugoszláviát, amely a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság elnevezést kapta.

Európai Szemle - Anton Bebler cikkealapján

VÁLASZTÓJOG A KÜLFÖLDÖN ÉLŐ MAGYAROKNAK: IGEN-NEM

1994-ben ismét választunk. (Gondolom sokak örömeire.) De vajon ki mehet el szavazni? Erre bárki azt válaszolhatná, hogy az, akinek még nem ment el a kedve a politizálástól, aki valamelyik párt elkötelezett tagja, aki bízik Magyarországot feltámadásában (kéretik nem félreérteni), aki élni akar állampolgári jogával, aki választójoggal rendelkezik. Itt álljunk meg egy szóra! -mondaná Grétsy László. Mit is jelent az, hogy választójog? Ki rendelkezik Magyarországon választójoggal? "A választójog általánossága azt jelenti, hogy minden nagykorú magyar állampolgárt megillet a választás és választhatóság joga, ha állandó lakhelye Magyarországon van, s a választás napján az országban tartózkodik." (Akadémiai kislexikon 1990)

Tehát azok a magyar állampolgárok választhatnak, akik Magyarországon élnek. (Kivéve büntetésvégrehajtási intézetben üdülő csíkos egyenruhában található személyek.) De mi történik azokkal, akik nem élnek itthon, de állampolgárságukat megtartották? A magyar parlamentben ismét fellángoltak a viták. (A törvény változtatás szorul.) Ahogy megszoktuk, a képviselők csupán abban értettek egyet, hogy nem értenek egyet.

Következtek az érvek és ellenérvek:

1. Aki magyar állampolgár, arra vonatkoznak a Magyar Köztársaság törvényei. Vannak jogai és kötelességei. De ha külföldön él, ezek a jogok és kötelezettségek, az előnyök és hátrányok nem érvényesülnek egyenlő mértékben. (adózás, hadkötelezettség, stb.) Nem beszélve arról, hogy mennyire ismeri a hazai viszonyokat.

Nézzük, mit ír erről a Magyar Állampolgárság című könyv: "Nyilvánvaló, hogy az a magyar állampolgár, aki állandó jelleggel külföldön tartózkodik, kellő ismeret hiányában nem tudhat megalapozott véleményt kialakítani a jelöltről és távolléte miatt a képviselői szervek tevékenységében sem tud részt venni." Ha mindezeket sorra vettük, még nem gondoltunk arra, hogy ezek a magyarok nem a békerendszer következtében kerültek más országokba (hiszen ezen magyarok többsége már nem magyar, hanem román, szlovák, stb. állampolgár), hanem saját elhatározásukból döntöttek úgy, hogy máshol élnek.

Tehát nem a szomszédos országokban élő magyarokról van szó, hanem azokról, akik nem kívántak és nem kívánnak Magyarországon élni, mert egy nyugati ország kedvezőbb körülményeket teremtett számukra.

Akinek valamihez joga van, annak kötelessége is van. Ha egy új törvény születne, amely arról rendelkezik, hogy a külföldön élő magyar állampolgárok is választójogot kapnak, és a kötelezettségek (adózás, hadkötelezet-

tség, stb.) érvényesek rájuk is, akkor vajon örülnének-e megszerzett választójoguknak?

A kérdések megválaszolásra várnak. A gondolatszabadság mindenkié.

KAPJANAK-E SZAVAZATI JOGOT MAGYARORSZÁGON A HATÁRON KÍVÜLI MAGYAR ÁLLAMPOLGÁROK?

Erre a kérdésre nehéz a válaszadás.

Jelentős számú olyan magyar él határainkon kívül, aki megtartotta magyar állampolgárságát. Az a tény, hogy valaki megmaradt kis államunk polgárának, sugallja azt, nem közömbös a Magyarországon történtek iránt, s érdeklí az itteni gazdaság, kultúra és főképp a politika.

Nemegyszer hallani mostanában, ahogy a honatyák arról vitatkoznak, kapjanak-e szavazati jogot azok is, akik - hangsúlyozom - magyar állampolgárok maradtak. Úgy gondolom, ha a kettős állampolgárságot választották, azért tették, mert szívükön viselik hazánk sorsát, s szeretnének beleszólni a politikai életünkbe is. Szerintem jogos ez az igényük.

Nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy sokan közülük tőkájüket nálunk fektetik be, amikkel nem járunk rosszul, szükségünk is van rájuk. De nem csak a pénzükre, bár az szintén meghatározó tényező.

Azért, mivel határainkon kívül élnek, esetleg jobban érdeklí őket, melyik párt kormányoz itt, mint némely hazai polgárt, aki el sem megy szavazni.

Annyira nem gazdagok mégsem, hogy hagyják, hadd áramoljon ide a tőkájük határtalanul, míg mi annyit sem engedünk meg nekik, hogy szavazzanak arra, akit ők megfelelőnek találnak a vezetésre.

Megjegyzem, esetleg előrelátóbbak is lehetnek nálunk, megélhettek előttünk válságokat, átmeneteket, realisabban láthatják a politikusi döntések következményeit "kívülről" szemlélve.

Miután röviden leírtam véleményemet, mindenkire rábízom, hogy szíve és esze szerint döntsön ebben az igen fontos kérdésben.

Pap Krisztina Violetta

SZEKCIÓNK ELŐADÓI VOLTAK

Ágh Attila egyetemi tanár, BKE Politikaelméleti Tanszék
Báthory János elnökhelyettes, Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal
Bebesi György tudományos munkatárs, Magyar Ruszisztikai Intézet
Benda Kálmán akadémikus, a Ráday Gyűjtemény igazgatója
Borsi Emil egyetemi docens, nyugdíjas
Hajdu Tibor tudományos tanácsadó, MTA Történettudományi Intézete
Heiszler Vilmos egyetemi adjunktus, ELTE Művelődéstörténeti Tanszék

